

Дьарыктаныы темата: "Ыраас салгын –чөл турук"

Сыала - соруга:

- Салгын тыынар-тыыннаахха, тулалыыр эйгэбэ туатын тууунан салгыы билигиннэри.
- Салгын (көстүбэт, сыта, формата суох, ыйааһыннаах, предмет барыта салгыннаах, сорох предмет салгынынан туоллабына формаланар, кытаатар) диэн өйдөтүү.
- Оболорго опыт онотторон дьарыктаныыга интэриэһи тарды.
- Иитээччи быһаарарын болбойон истэллэрин ситиһи.

Туттуллар тэриллэр:

Хас биирдии оҕо уулаах иһит, кумаахы веер, груша, хаамыска, , салапаан мөһөөччүк, чэпчэки уонна ыарахан ыйааһыннаах мөһөөччүктэр. Иитээччигэ икки тэн шарик, улахан шарик, ыйааһын, уулаах иһит, салфетка, вертушкалар оболорго баар тэриллэр.

Дьарыктаныы барыта

I чааһа.

Иитээччи: Оболор, мин эһиэхэ таабырын таайтарам. Болбойон истинҥи." Көстүбэтэрбин да Аан дойдуну сабардыыбын" диир баар үһү. Туох буолуой? (оболор эппиэттэрэ).

Иитээччи: Салгын биһиги тугу гынарбытыгар наадалаабый?

Оболор: Тыынарбытыгар.

Иитээччи: Айахпытын, муннубутун сабан көрүөххэ эрэ, салгына суох куһаҥан эбит дуо?

(Оболор эппиэттэрэ).

Иитээччи: Салгына суох тыынар тыыннаахтар сатамматтар. Холобура туохтар? (Оболор эппиэттэрэ).

Иитээччи: Тыынар тыыннаахтар салгына суох сатамматтар диэтибит. Биһиги тыынарбытыгар хайдах салгын нааданый? (оболор эппиэттэрэ).

Иитээччи: Салгыммыт ыраас буоларын туһугар биһиги тугу гыныахтаахпытый?

Оболор эппиэттэрэ

(мас, сибэки олордобут, айылҕаны киртиппэспит, чыычаахтары өлөрбөспүт) о.д.а. Ыраас салгын биһиги доруобуйабытыгар туһалаах.

Салгын туохтан киртийэрий? (оболор эппиэттэрэ).

2 чааа.

Иитээччи: Салгын тугунан элбэҕи билиэххитин баҕарабыт дуо? Билигин лабораториябытыгар барыахха уонна араас опытылары онорон кэтээн көрөн салгын тугунан элбэҕи билиэххэ.

Иитээччи: Оҕолор, тулабытын көрүөххэ эрэ, салгын биһиги харахпытыгар көстөр дуо? Суох. Салгын көстүбэт. Онтон илиибитигэр тутан көрүөххэ эрэ. Илиибитигэр биллэр дуо? Суох.

а) Салгын тулабытыгар баарын билээри салапаан мөһөөччүктэргитин ылан аһаҕас өттүнэн бүк тутан эрийин. Мөһөөччүкпүт хайдах буолла? (үллэн табыста). Мөһөөччүкпүт иһигэр ити туох баара буолуой?(салгын) Оҕолор, салгыммыт өннөөх эбит дуо? (суох).

б) Билигин вееры ылан сапсынан көрүн. Салгын кэлэр дуо? Хайдах салгын кэлэрий?. Ити аата салгыны хамсатан кыракый тыалы үөскэттибит.

в) Аны эрэһиинэ грушаны хам тутан көрүн эрэ. Тыас тыаһыыр дуо? Ити аата туох тахсарый? (салгын)

Биһиэхэ көстөр дуо? (суох)

Ол аата туох өйдөбүлгэ кэллибит?

Озолор эһиэттэрэ

Салгын көстүбэт, өнө суох. Хамсаныны таһаардахпытына эрэ билэбит.

2. а) Оҕолор, салгын тулабытыгар баар. Эһиги санаабытыгар өссө ханна баарый? (халлаанна, сир анныгар). Предметтэргэ баара буолуо дуо? Холобура: хаамыскаҕа, шрупка, грушаҕа.

Ону билээри грушаны ылын. Груша иһигэр туох баар диэбиһпитий? (салгын). Грушаны ууга уган баран хам тутун. Туохтар тахсалларый? Шариктар. Ити аата салгын тахсар. Хаамысканы уонна шрубу ууга бырҕан көрдөрүү, онтон оҕолор бэйэлэрэ быраҕаллар.

Ол аата туох өйдөбүлгэ кэллибит биһигини тулалаан турар предметтэр бары салгыннаах буолаллар эбит.

3 чаага

Музыка тыагыыр. (Хаар киби киирэр)

Хаар киби: "Утуо күнүнэн оҕолор! Тагырдыа ханнык дыыл кэмэ буолан мин эһиэхэ кэллим? Оҕолор, мин тагырдыа тыалы кытта оонньоотум. Билигин эһигини кытта оонньоуу кэллим, ол гынан баран дыиэ иигэр тыал суох эбит дии?"

Иитээччи:-Хайа, оҕолоор баарыын бигиги вееры хамсатан тугу билбишпитий? (Кыракый тыал үөсөөрүн).

Хаар киби: Оо, нагаа учугэй эбит дии, мин озолорбор вертушка диэн оонньоурдары а±аллым.

(вертушкалары тунэтэр, музыка тыагыыр)

Иитээччи:-Хаар киби биһэхэ интэриэгинэй оонньоуну үөрэттэ. ? Этин эрэ миэхэ вертушкалар туох комотунэн эргийбиттэрэ буолуой? (озолор эппиэттэрэ).

Ити аата оҕолор биһиги суурэммит салгыны хамсатаммыт тыалы уоскэтэммит вертушкаларбыт эргийдилэр.

Хаар киби :-Мин оҕолорбор оссо биир кэбиилээхпин шарик азаллым. Шарик хайдазый? (Сымнаҕас, формата суох). Туохтан оноһуллубутуй? (Резинаттан.)

Билигин шаригы уруом (шаригы урэр) Шарикпыт хайдах формаланна?

(Ньолбоҕор, тогурук о.д.а) Тозо тогүрүйдэ? (Салгын киирэн). Шарикпыт өссө кытаатта. (Оҕолорго туттаран көрөр. Шаригы иитээччигэ биэрэр).

Хаар киби: "Оҕолор, дыиэбит салгына ичигэгэ бэрт эбит. Мин ууллаары гынным.

Тымныы салгынна тахса охсуом. Чэ, көрсүөххэ диэри!"

4 чаага

Иитээччи: а) Тулалыыр эйгэбитигэр туох барыта ыйааһыннаах. Илиигитигэр мөһөөччүктэри ылан ыйааһыннаан көрүн эрэ.

Хайдах өннөөх мөһөөчүк ыйааһына ыараханый? (оҕолор эппиэттэрэ). Салгын ыйааһыннааҕа буолуо дуо?

Ону билээри икки тэн шаригы ыйаан көрүөххэ. Онтон биир Хаар киби бэлэхтээбит улахан шаригын ыйаан көрүөхпүт. Хайдах буолла?

(Оҕолор эппиэттэрэ)

Ол аата туох тумуккэ кэлибит? Төкүнүк шарикпытын улахан гына үрэбит да салгына соччоннон элбэх, ол иһин ыйааһына ыарахан.

Б) Оҕолор,билигин салгыммыт сыттаах дуу, сыта суох дуу ону билиэхпит.

(Суох) Муннугутунан салгыны сыттаан көрүн эрэ. Туох сыта кэлэрий? Билигин

хараххытын симин. (апельсины быһабын). Туох сыта кэлэрий? Салгын сыта

суох ол гынан баран атын эттиктэр сыты табаараллар оччобуна салгын ол эттик сытынан туолар. Оссо эгиги туох сытын билээтитий, кэпсээн эрэ? Маладьыастар.

5 чааба.

Салгын туһунан элбэби биллигит дуо?

(озолор билбиттэрин кэпсииллэр)

Аныгыскыга оссо элбэх араас опыгтары коруохпут

